

॥ कोबातीर्थमंडन श्री महावीरस्वामिने नमः ॥

॥ अनंतलब्धिनिधान श्री गौतमस्वामिने नमः ॥

॥ गणधर भगवंत श्री सुधर्मस्वामिने नमः ॥

॥ योगनिष्ठ आचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

॥ चारित्रचूडामणि आचार्य श्रीमद् कैलाससागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर

पुनितप्रेरणा व आशीर्वाद

राष्ट्रसंत श्रुतोद्धारक आचार्यदेव श्रीमत् पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा.

जैन मुद्रित ग्रंथ स्केनिंग प्रकल्प

ग्रंथांक : १

श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-३८२००७ (गुजरात)
(079) 23276252, 23276204
फेक्स : 23276249

Websiet : www.kobatirth.org

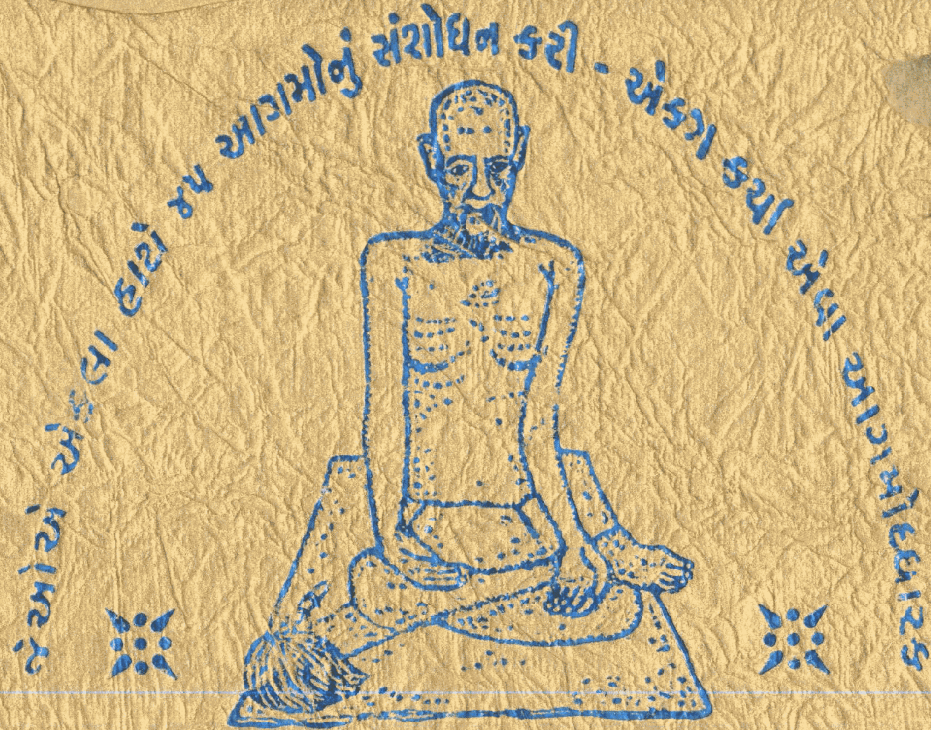
Email : Kendra@kobatirth.org

शहर शाखा

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
शहर शाखा
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
त्रण बंगला, टोलकनगर
परिवार डाइनिंग हॉल की गली में
पालडी, अहमदाबाद - ३८०००७
(079) 26582355

P 14029

॥ श्री जीवकल्प सूत्रम् ॥

પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી આનંદતાગદ્મૂરીશ્વરજી મ.સા ના ચરણે શત્ શત્ પંદન...

देवसूर तपागच्छ समाचारी संरक्षक-सुविहित सिध्धांत पालक
 बहुश्रुतोपासक-गीतार्थवर्य-चारित्र चूडामणि-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्यदेवेश
 श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी महाराजा संशोधित-संपादित ४५ आगमेषु

॥ श्री जीतकल्प सूत्रं ॥

❀ आलेखन कार्य-प्रेरक-वाहक ❀

प्रवचन प्रभावक पू. आ.श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा. शिष्यरत्न पू. गणिवर्यश्री पूर्णचन्द्रसागरजी म.सा.

❀ आलेखन कार्यवाहक संस्था ❀

पूज्यपाद सागरजी महाराजा संस्थापित जैनानंद पुस्तकालय-सुरत

आलेखन कार्ये किंचित् संम्भरणाणि

* आलेखन कार्ये आशीवृष्टिकारका :

पू. गच्छा. आ. श्री सूर्योदयसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री. नरेन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री जिनचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

* आलेखन कार्ये केचित् मार्गदर्शका :

पू. आ. श्री दोलतसागर सूरिजी म.सा.

पू. पं. श्री हर्षसागरजी म.सा.

पू. गणीश्री सागरचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री नयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री अक्षयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. मुनि श्री लब्धिचन्द्रसागरजी म.सा.

माहिती दर्शक पत्र

■ आलेखन कार्ये सहयोग प्रदाता :

मुनिश्री आगमचन्द्रसागरजी म.सा.

श्राद्धगुण संपन्न श्री नरेन्द्रभाई मुक्तिलाल महेता (सूर्डगाभवाला)

■ प्रथम संस्करण - सं. २०६१, का. सु.५.

■ कृति - २५०

■ कोऽधिकारी...?- श्रुत भाण्डागारं श्रमण प्रधान चतुर्विध संघाश्च

■ संग्राहकालय - जैनानंद पुस्तकालय, गोपीपुरा, सुरत।

■ व्यवस्थापका :

श्री उषाकांतभाई झवेरी- श्री नरेशभाई मद्रासी-श्री श्रेयस के. मर्चन्ट

■ आवास : निशा-१ १ले माले ,गोपीपुरा, काजीनुं मेदान,

तीनबत्ती, सुरत. दूरभाष - २५९८३२६(०२६१)

■ मुद्रण कार्यवाहक

श्री सुरेश डी. शाह (हेष्मा)-सुरत।

संपादक श्री

॥ પ્રાક્-કથન ॥

॥ કત્થ અમ્હારિસા પાળી દુષમા-દોષ દુષિયા, હા; અણાહા કહં હૂન્તા...! ન હૂન્તો જડ્ઝિણાગમો ॥

દુષ્મકાળે જિનાગમ-જિન પ્રતિમા ભવિયણ કું આધારા...!!

ભવાટવીમાં ભ્રમિત પ્રાણીને ભીમ મહાટવીમાંથી બહાર લાવનાર મિથ્યાત્વરૂપ અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ ગતિ કરાવનાર શ્રુતજ્ઞાનની મહત્તા અદ્વિતીય કક્ષાની છે. શ્રુતજ્ઞાનનો મહીમા પરમ મનનીય અને માનનીય હોવાના કારણે પ્રભુ શાસનમાં પરમ આધાર ભૂત કરણ તરીકે ગણના કરી છે. આગમએ વીર પ્રભુની વાણી સ્વરૂપ છે.

આગમોની રચના કાળ :- પ્રભુ મહાવીર સ્વામીના શાસનની અપેક્ષાએ વીર નિર્વાણ સંવત પૂર્વે ૨૯, વિક્રમ સંવત પૂર્વે ૪૯૯ વર્ષે વૈશાખ સુદ એકાદશી દિને તારક તીર્થકર પ્રભુ મહાવીર દેવની ત્રિપટીને પામી આઘ ગણધર અનંતલબ્ધિ નિધાન શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ (ગૌતમસ્વામીજી) આદિ એકાદશ ગણધરોએ આગમોની રચના કરી તેજ ક્ષણે પ્રભુએ તેની યથાર્થતા-ગણાનુજ્ઞા-શાસનાનુજ્ઞા આદિના વાસકેપથી જાહેર કરી.

ગણધર ભગવંતના શિષ્યો-મુનિઓએ યથાયોગ્યતાનુંસાર શિષ્ય-પ્રશિષ્યાદિ પરિવારને વિનયપૂર્વક શાસ્ત્ર નિર્દિષ્ટ વિધિ-મર્યાદા પૂર્વક ગુરુ પાસેથી મુખપાઠ રીતે દ્વાદશાંગીનો અભ્યાસ કરતા હતાં, લખીને કે લખેલ પુસ્તકો દ્વારા ભણવા અંગે તત્કાળે પરંપરા ન હતી.

પ્રથમ વાચના :- વીર પ્રભુના નિર્વાણબાદ તેમની પટ્ટ પરંપરામાં પાંચમા કેવલી તરીકે પ્રસિધ્ધ શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીજીના સમયમાં વિષમકાલના બલના પ્રભાવે ભયંકર બાર વર્ષીય દુકાલ પડ્યો સાધુઓ અનુકૂળતા મુજબ વેર વિખેર થયાં, સાથો સાથ વીર નિ. સં. ૧૫૫ લગભગમાં નંદવંશના સામ્રાજ્યનો પલટો થયો, દેશમાં ભયંકર આંધી વ્યાપી, જૈન શ્રમણોના વિહારના કેન્દ્રરૂપ મગધદેશની

॥ પ્રાક્-કથન ॥

૧

સંપાદક શ્રી

રાજધાની પટણા અને પંજાબ વચ્ચેના પ્રદેશો ભીષણ પરિસ્થિતિમાં મૂકાયા, શ્રમણ સમુદાયના વિખરાઈ જવાથી આગમોનું પઠન-પાઠન ખુબ જ અવ્યવસ્થિત થયું, જ્ઞાની પુરુષોમાંથી કેટલાયે સ્વર્ગે પધાર્યા, મુખપાઠની પધ્ધતિ પર એક જબરદસ્ત ધક્કો લાગ્યો પરિસ્થિતિને સુધારવા વીર નિ. સં.-૧૬૦ લગભગમાં પાટલીપુત્ર નગરે (પટના-બિહાર) શ્રી સ્થુલભદ્ર સ્વામીની અધ્યક્ષતામાં શ્રમણસંઘ એકત્રિત થયો, ગીતાર્થોની સલાહ મુજબ દ્વાદશાંગીની સંકલના વ્યવસ્થિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો, પ્રાયઃ આ પ્રથમ આગમ વાચના થઈ તેનું નામ ‘ શ્રી દ્વાદશાંગ-શ્રુતસંકલન’ નામે પંકાયાનો ઇતિહાસ મળે છે.

દ્વિતીય વાચના :- તેમના પછી જિનકલ્પીના અભ્યાસક આર્ય મહાગિરીજીના ગુરુ ભ્રાતા પૂ. આ. શ્રી આર્ય સુહસ્તિ સૂરિ પ્રતિબોધિત પ્રભુ શાસનના ચરમ ભક્ત સમ્રાટ સંપ્રતિએ ઉજ્જૈનમાં આર્ય સુહસ્તિ મ. ને વિનંતી કરી તેમના સાનિધ્યમાં વીર નિ. સં. ૨૪૫ થી ૨૮૧ના વર્ષોમાં જિનાગામની સાચવણી સુરક્ષિત રહે તેવા યથાર્થ પ્રયાસો કર્યા, પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થામાં આવેલી ખામીને દૂર કરી જેથી આ બીજી વાચનાનું નામ ‘ આગમ સંરક્ષણ વાંચના’ દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે.

તૃતીય વાચના :- મૌર્ય રાજવંશીઓનો સેનાપતિ પુષ્યમિત્રે રાજદ્રોહ કરી રાજા બન્યો ધર્માધ બનેલા સમ્રાટ સંપ્રતિની શાસન પ્રભાવનાને નામ શેષ કરવા તેણે જૈન શ્રમણો તથા બૌદ્ધ શ્રમણોના શિરચ્છેદ કરાવી કાળો કેર વર્તાવ્યો, સાધુઓ પ્રાણ રક્ષાર્થે કલિંગ દેશ તરફ ચાલ્યા ગયા, કલિંગાધિપતિ મહામેઘવાહન ખારવેલ મહારાજા પરમ જૈન હતાં. આ પ્રમાણે પ્રાણ બચાવવાની વ્યથામાં જિનાલયો તથા, આગમ પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થાને જબરદસ્ત હાની થવા પામી, કલિંગ દેશના રાજા ભિક્ષુપુરાય ખારવેલે તેનો પરાજય કરી ફરી જીવંત કરવા પ્રયાસ કર્યો વીર નિ. સં. ૩૦૦ થી ૩૩૦ સુધીના મધ્યાહ્ન કાલમાં મુનિ સમ્મેલનમાં જિનકલ્પિની તુલના કરનાર પૂ.આ. મહાગિરીના શિષ્યો-પ્રશિષ્યો આ. બલિસ્સહ સૂ.મ. આ. દેવાચાર્ય, આ. ધર્મસેન વિગેરે ૨૦૦ શ્રમણો, આ. સુસ્થિત સૂરિ વગેરે સ્થવિર કલ્પિ ૩૦૦ શ્રમણો, આર્યા પોઈણી વિગેરે ૩૦૦ શ્રમણીઓ, સીવંદ, ચૂર્ણક, સેલગ વગેરે ૭૦૦ શ્રાવકો અને પૂર્ણ મિત્રાહિ ૭૦૦ શ્રાવિકા દ્વારા ત્રીજી આગમ

વાયનામાં અગિયાર અંગો અને દશ પૂર્વોના પાઠોને વ્યવસ્થિત કરવામાં આવ્યા.

ચતુર્થ વાયના :- કાલાધિન અંતિમ દશપૂર્વધર, બાલ વૈરાગી, અનુપમ સંવેગી શ્રી વજ્રસ્વામીએ અંતિમ સમયે સ્વ પટ્ટધર શ્રીવજ્રસેન સૂ.મ.ને ભયંકર દુકાલના ચરમ સમયની જાણમાં 'લાખ સોનેયા આપીને એક હાંડી ભાતની ચડશે તેના બીજા દિવસથી સુકાલ થશે' આ વાત જણાવી આવો ભયંકર દુકાલ વીર નિ. સં. ૫૮૦ થી ઉત્તર ભારતમાં વ્યાપ્ત થયો. જેમાં ગણો-કુલો-વાચકવંશો માત્ર નામશેષ થઈ ગયા. આગમ વારસો ટકાવનાર મુનિપુંગવોની સંખ્યા જૂજ થઈ ગઈ કાળ-બળ ક્ષયે ધારણા શક્તિની અનુકૂલતા પ્રમાણે પણ જો આગમનું સંકલન કરવામાં નહીં આવે તો રહ્યા સાધુઓ પણ રહેલા આગમના વારસાને સાચવવા સમર્થ ન નિવડી શકે માટે ભવિષ્યના અલ્પશક્તિવાળા પણ મેઘાવી સાધુઓને રાખવામાં વિષયાનુસંધાન દ્વારા સુગમતા સાંપડે તેથી સમકાલીન અન્ય પ્રભાવક આચાર્યોની સંમતિ લઈ શ્રી આર્યરક્ષિત સૂરિ મ. ચાર અનુયોગની વ્યવસ્થા કરી. આગમોને ચિરંજીવ બનાવ્યા વીર નિ. સં. ૫૮૨ લગભગમાં દશપુર (મંદસૌર) (માલવા) નગરે ચોથી વાયના થઈ.

પંચમ વાયના :- વીર સં. ૮૩૦ થી ૮૪૦ લગભગમાં પૂ. આ. સ્કંદિલ સૂરિએ ઉત્તરાપથના મુનિઓને મથુરામાં તથા નાગેન્દ્રવંશીય પરમ પ્રભાવક શ્રી હિમવંત ક્ષમા શ્રમણના શિષ્ય આ. શ્રી નાગાર્જુન સૂરિએ દક્ષિણાપથના મુનિઓને વલભીમાં આગમોની સંકલના કરવા એકઠા થયા કીંતુ તે સમયની દેશગત અંધાધુંધીના કારણે એક જ સાથે ભિન્ન-ભિન્ન સ્થળે આગમવાયનાઓ કરી ભવિષ્યમાં માથુરી અને વલભીવાયનાઓના પાઠ ભેદોનું સમન્વય સહજ થઈ જશે આ હેતુપૂર્વક પાંચમી વાયના કરી.

ષષ્ઠી વાયના :- તેજ ભાવનાઓ અનુસાર માથુરી વાયનાના વારસદાર આ. શ્રી દેવદ્વિગણી ક્ષમાશ્રમણે તથા વલભીવાયનાના વારસદાર આ. શ્રી કાલક સૂરિએ ભેગા મળી. શ્રમણ સંઘને એકત્રિત કરી, કાલકમે વિણસી જતા આગમના ખજાનાને સ્થાયી બનાવવાના શુભ આશયથી શ્રી શત્રુંજ્યાધિષ્ઠાયક શ્રી કપર્દીયક્ષ આદિ દૈવીક સહાયકથી ૫૦૦ આચાર્યાદિઓએ મળી વલભીપુર(વળા સૌરાષ્ટ્ર)માં

પુસ્તકા૩૬ રૂપ આગમ વાચના કરી, આ વાચનામાં ચોરાશી આગમોનું વ્યવસ્થિત સંકલન તાડપત્રના પાના ઉપર લિપિબધ્ધ કરી આગમોને પુસ્તકા૩૬ કરવાનું કાર્ય સાધુ ભગવંતોએ કર્યું. તેમજ અન્ય મહત્વના ગ્રંથોનું પુસ્તકાલેખન કાર્ય થયેલ, ત્યારબાદ સાધુ સત્યમિત્ર સ્વર્ગે ગયા અને વીર નિ. સં. ૧૦૦૦માં વર્ષે પૂર્વજ્ઞાનનો વિચ્છેદ થયો તેમ મનાય છે.

પ્રભુવીરના શાસનમાં ઉપરોક્ત ‘છ’ વાચનાઓના માધ્યમે ૧૦૦૦ વર્ષના ગાળામાં થયેલ શ્રુતોધ્ધારનો ઇતિહાસ મોજૂદ છે. ત્યાર પછી ૧૫૦૦ વર્ષ સુધી આગમ વાચનાનો કે શ્રુતોધ્ધારનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી મળતો.

તેમજ વિષમકાળના પ્રભાવથી ૧૦મી સદીની સમાપ્તિ કાળથી શિથિલાચારની વૃદ્ધિ થવાથી આગમિક જ્ઞાનની પરંપરા સુવિહિત ગીતાર્થ, આચાર સંપન્ન શ્રમણોના હાથમાં રહી નહીં પરિણામે હસ્તલિખિત પ્રતોમાં રહેલ આગમો અધિકારીને પણ મળવા દુર્લભ બન્યા.

છેવટે વીસમી સદીના ઉત્તરાર્ધના પ્રારંભકાળે સુવિહિત સંવેગી સાધુઓમાં આચાર નિષ્ઠા, વિશિષ્ટ વૈરાગ્યની પ્રબલ ભૂમિકા આદિ સુદૃઢ હોવા છતાંય આ બધાને ટકાવવા માટેના જરૂરી સંજોગો ન મળતાં આગમિક જ્ઞાનની માત્રા પઠન-પાઠનની શાસ્ત્રીય પરંપરા સુરક્ષિત ન રહી શકવાના કારણે ખુબ જ અલ્પ માત્રામાં રહેવા પામી

આવા અવસરે શ્રમણસંઘની ૧૮ પ્રસિધ્ધ શાખાઓમાં વધુ પ્રભાવશાળી ‘સાગરશાખા’ના અદ્વિતીય પ્રતિભા સંપન્ન પ્રૌઢધીષણશાલી અનેકવાદો કરી તપાગચ્છની વિજય પતાકા ફેલાવનાર પૂ. મુનિરાજ શ્રી ઝવેરસાગરજી. મ.ના. એક માત્ર શિષ્ય નવ માસના ટૂંકા ગાળાનો જ ગુરુ સહવાસ છતાં પૂર્વજન્મની આરાધનાના બળે એકલે હાથે ન્યાય-વ્યાકરણ, આગમટીકા આદિ અનેક સાધના ગ્રંથોનું અગાધ વિદ્વત્તા પૂર્ણ જ્ઞાન મેળવી પૂ. ગુરુદેવ શ્રી ઝવેરસાગરજી મ.ની આગમોની પારદંશ્વતાના વારસાને તે ગુરુદેવશ્રીના અન્તિમ સમયના “ આગમો કા અભ્યાસ બરોબર કરના ” શબ્દ પાછળ રહેલ ઉંડા અંતરના આશિષના બળે આગમિક તલસ્પર્શી અગાધ માર્મિક જ્ઞાન આપ મેળે મેળવી વીર નિ. સં. ૨૪૪૦ વિ.સં. ૧૯૭૦માં કો’ક મંગલ ચોઘડીએ જિનશાસનના એક મહાન ધુરંધર સમર્થક પ્રભાવક શાસ્ત્રોના પારગામી

આચાર્યભગવંતો વર્ષો જૂની શ્રમણસંઘની ફરજ અને જવાબદારી રૂપ આગમોના અણમોલ વારસાને સુરક્ષીત રાખવાના પ્રશ્ને ફરીથી ઉપસ્થિત કરી.

રાજ્યદ્વારી ઉપદ્રવો, ધર્માંધ ઝનૂન, બ્રિટીશ હકૂમત, જનતામાં ફેલાયેલ ક્રાન્તિકારી વિચારધારા, પશ્ચાત્ય કેળવણીના સંસ્કાર આદિ સંઘર્ષ કાળમાં પુસ્તકો પ્રતો મેળવવી અતિકઠીન હતી તે સમયે જુદા જુદા ખૂણે રહેલી હસ્તપ્રત-તાડપત્ર આદિ પરથી સંશોધન કરી જાત મહેનતે પ્રેસકોપીથી માંડીને સુધારવા સુધીની સંપૂર્ણ દેખરેખ જવાબદારીથી આગમ ગ્રંથોની મર્યાદિત પ્રતિઓ છપાવી સામુદાયિક વાચનાઓ વિ. સં. ૧૯૭૧થી ૧૯૭૭ સુધીમાં પાટણ-કપડવંજ-અમદાવાદ-સુરત આદિ ક્ષેત્રોમાં છ-છ મહીનાની વાચનાઓ ગોઠવી સેંકડો સાધુ-સાધ્વીઓને આગમોને વાંચવાની પરિપાટી આદિનો સંપૂર્ણ ખ્યાલ કરાવ્યો સાત સામુદાયિક વાચનાઓમાં ૨૬ ગ્રંથો વાંચ્યા તેમાં લગભગ ૨,૩૩,૨૦૦ શ્લોકની વાચના આપી તથા આગમ દિવાકર પૂ. મુનિશ્રીપુણ્યવિજયજી મ. આદિને પણ આ ક્ષેત્રે આગળ વધવા અંગૂલ નિર્દેશ કરી આ મહાપુરુષે શ્રુત સરિતાને ધોધમાર વહેતી કરી છે.

આ મહાપુરુષ તે પ્રાતઃ સ્મરણીય ગુજરાત-માલવા-રાજસ્થાન-બંગાલ- બિહાર આદિ અનેક ક્ષેત્ર સંઘો તથા સુરત સંઘના આમૂલચૂલ ઉપકારી, આગમોધ્ધારક ધ્યાનસ્થ સ્વર્ગસ્થ પ.પૂ. આચાર્યશ્રી આનંદસાગર સૂરીશ્વરજી મહારાજ જેઓ ‘ પૂ. સાગરજી મ.’ ના લાડીલા, હૂલામણા નામથી પણ પ્રસિદ્ધ હતાં તેમના જ સંશોધિત આગમો અમને પ્રતાકારે પુર્ન મુદ્રિત કરાવવાનો લાભ પ્રાપ્ત થયો છે. તા.ક. વર્તમાન કાળે ગ્રંથો, શાસ્ત્રો, સુવિહિત ગીતાર્થ આચાર્ય ભગવંતો, ઈતિહાસકારો પાસેથી પ્રાપ્ત થતી માહિતી અનુસાર વીર નિર્વાણના ૧૦૦૦ વર્ષમાં છ-છ વાચના-સંકલન બાદ ૧૫૦૦ વર્ષ સુધીમાં આવું કોઈ કાર્ય થયેલ જણાતું નથી ત્યાર બાદ એકલા હાથે આપ બળે સૌ પ્રથમ આગમ ઉધ્ધારના ભગીરથ કાર્યને કરનાર ગુરૂદેવને કોટી-કોટી વંદના...

॥ श्री जीतकल्प सूत्रं ॥

कय-पवयण-प्पणामो वोच्छं पच्छित्तदाण-संखेवं। जीयव्वहार-गयं जीयस्स विसोहणं परमं ॥ १ ॥ संवर- विणिज्जराओ मोक्खस्स प्हो, तवो प्हो तासिं। तवसो य पहाणंगंपच्छित्तं, जं च नाणस्स ॥ २ ॥ सारो चरणं, तस्स वि नेव्वाणं, चरण-सोहणत्थं च। पच्छित्तं, तेण तयं नेयं मोक्खत्थिणाऽवस्सं ॥ ३ ॥ तं दसविह मालोयण १-पडिकमणोभय २,३ विवेग ४- वोस्सगी ५। तव ६-छेय ७. मूल ८- अणवट्ठया ९ य पारञ्चिए १० चेव ॥ ४ ॥ करणिज्जा जे जोगा तेसुवउत्तस्स निरइयारस्स। छउमत्थस्स विसोही जइणो आलोयणा भणिया ॥ ५ ॥ आहाराइ-गहणे तह बहिया निग्गमेसुऽणगेसु। उच्चार-विहारावणि-चेइय-जइ-वन्दणाईसु ॥ ६ ॥ जं चऽन्नं करणिज्जं जइणो हत्थ-सय-वाहिरायरियं। अविथडियम्मि असुद्धो, आलोएन्तो तयं सुद्धो ॥ ७ ॥ कारण विणिग्गयस्स य स-गणाओ पर - गणागयस्स वि य। उवसंपथा-विहारे आलोयण-निरइयारस्स ॥ ८ ॥ गुत्ती-समिइ-पमाए गुरूणो आसायणा विणाय-भंगे । इच्छाईणमकरणे लहुस मुसाऽदिन्न-मुच्छासु ॥ ९ ॥ अविहीइ कास-जंभिय-खुय-वायासंकिलिट्ठ-कम्भेसु । कन्दप्प-हास-विगहा- कसाय-विसयाणुसंगेसु ॥ १० ॥ खलियस्स य सव्वत्थ वि हिंसमणावज्जओ जयन्तस्स। सहसाऽणाभोगेण व भिच्छा कारो पडिक्कमणं

॥ श्री जीतकल्प सूत्रं ॥

१

पू. सागरजी म. संशोधित

॥ ११ ॥ आभोगेण वि तणुएसु नेह-भय-सोग-बाउसाईसु। कन्दप्प-हास-विगहाईसु नेयं पडिक्कमणं ॥ १२ ॥ संभम-भयाउरावइ-
 सहसाऽणाभोगऽणप्प-वसओ वा। सव्व-वयाईयारेतदु भयमा संकिए चेव ॥ १३ ॥ दुच्चिन्तिय-दुब्भासिय-दुच्चिद्विय-एवमाइयं
 बहुसो। उवउत्तो वि न जाणइ जं देवसियाइ-अइयारं ॥ १४ ॥ सव्वेसु वि बीय-पए दंसण-नाण-चरणा वराहेसु। आउत्तस्स तदुभयं
 सहसक्काराइणा चेव ॥ १५ ॥ पिण्डोवहि-सेज्जाई गहियं कडजोगिणो वउत्तेण। पच्छा नायमसुद्धं सुद्धो विहिणा विगिञ्चन्तो ॥ १६ ॥
 कालऽद्धाणाइच्छिय -अणुगयत्थमिय-गहियमसढो उ। कारण-गहि-उव्वरियं भत्ताइ-विगिञ्चियं सुद्धो ॥ १७ ॥ गमणागमण-विहारे
 सुयम्भि सावज्ज-सुविणयाईसु। नावा-नई-सन्तारे पायच्छित्तं विउस्सगो ॥ १८ ॥ भत्ते पाणे सयणासणे य अरिहन्त-समण-सेज्जासु।
 उच्चारं पासवणे पणवीसं होन्ति ऊसासा ॥ १९ ॥ हत्थ-सय-वाहिराओ गमणाऽगमणाइएसु पणवीसं। पाणिवहाई-सुविणे सयमट्ठसयम
 चउत्थम्भि ॥ २० ॥ देसिय-राइय-पक्खिय-चाउम्मास-वरिसेसु परिमाणं। सयमद्धं तिन्नि सया पंच-सयऽदुत्तर सहस्सं ॥ २१ ॥ उद्देस-
 समुद्देसे सत्तावीसं अणुण्ण वणिगाए। अट्ठेव य ऊसासा पट्ठवण-पडिक्कणमाई ॥ २२ ॥ उद्देसज्झयण-सुयक्खन्धंगेसु कमसी पमाइस्स।
 कालाइक्कमणाइसु नाणायाराइयारेसु ॥ २३ ॥ निव्विगइय-पुरिमट्ठेगभत्त-आयंबिल चणागाढे। पुरिमाई खमणन्तं आगाढे; एवमत्थे वि
 ॥ २४ ॥ सामन्नं पुण सुत्ते मयमायामं चउत्थमत्थम्भि। अप्पत्ताऽपत्ताऽवत्त-वायुणुद्देसणाइसु य ॥ २५ ॥ कालाविसज्जणाइसु मण्डलि-
 वसुहाऽपमज्जणाइसु य। निव्वीइयमकरणे अक्ख-निसेज्जा अभत्तट्ठो ॥ २६ ॥ आगाढाणागाढम्भि सव्व-भंगे य देस-भंगे य। जोगे छट्ठ-

चउत्थं चउत्थमायम्बिलं कमसो ॥ २७ ॥ संकाइएसु देसे खमणं भिच्छोववूहणाइसु य । पुरिमाई खमणन्तं भिक्खु-प्पभिईण व चउण्हं ॥
 २८ ॥ एवं चिय पत्तेयं उववूहाईणम करणे जइणं । आयामन्तं निव्वीइगाइ पासत्थ-सट्ठेसु ॥ २९ ॥ परिवाराइ-निमित्तं भमत्त-परिपालणाइ
 वच्छल्ले । साहम्मिओ त्ति संजम-हेउं वा सव्वहिं सुद्धो ॥ ३० ॥ एगिन्दियाण घट्टणमगाढ-गाढ-परियावणुद्ववणे । निव्वीयं पुरिमट्ठं
 आसणमायामगं कमसो ॥ ३१ ॥ पुरिमाई खमणन्तं अणन्त-विगलिन्दियाण पत्तेयं । पञ्चिन्दियम्मि एगासणाइ कल्लाणय महेगं ॥ ३२ ॥
 मोसाइसु मेहुण - वज्जिएसु दव्वाइ-वत्थु-भिन्नेसु । हीणे मज्झुक्कोसे आसणमायाम-खमणाइं ॥ ३३ ॥ लेवाडय-परिवासे अभत्तट्ठो
 सुक्क -सन्निहीए य । इयराए छट्ठ-भत्तं, अट्ठमगं सेस-निसिभत्ते ॥ ३४ ॥ उद्देसिय-चरिम-तिगे कम्मे पासण्ड-स-घर-मीसे य । बायर-
 पाहुडियाए सपच्चवायाहडे लोभे ॥ ३५ ॥ अइरं अणन्त-निक्खित्त-पिहिय-साहरिय-मीसयाईसु । संजोग-स-इंगाले दुविह-निमित्ते य
 खमणं तु ॥ ३६ ॥ कम्मुद्देसिय-मीसे धायइ-पगासणाइएसुं च । पुर-पच्छ-कम्म-कुच्छिय-संसत्तालित्त-कर-मत्ते ॥ ३७ ॥ अइरं परित्त-
 निक्खित्त-पिहिय-साहरिय-मीसयाईसु । अइमाण-धूम-कारण विवज्जए विहिय मायामं ॥ ३८ ॥ अज्झोयर-कड-पूइय-मायाण्णन्ते
 परंपरगए य । मीसाणन्ताणन्तरगया इए चे गमासणयं ॥ ३९ ॥ ओह-विभागुद्देसोवगरण-पूईय-ठविय-पागडिए । लोउत्तर-परियट्ठिय-
 पमिच्च-परभावकीएय ॥ ४० ॥ सग्गामाहड-ददर-जहन्न-मालोहडोइरे पढमे । सुहुम-तिगिच्छ-सन्थव-तिग-मक्खिय-दायगो
 वहए ॥ ४१ ॥ पत्तेय-परंपर-ढविए-पिहिय-मीसे अणन्तराईसु । पुरिमट्ठं संकाए जं संकइ तं समावज्जे ॥ ४२ ॥ इत्तर-ढविए सुहुमे

સસણિદ્ધ-સસરક્ષ-ભક્ષિય એવે। મીસપરંપર-ઢવિયાઇએસુ વીએસુ યાવિગઈ ॥ ૪૩ ॥ સહસાડળાભોગેણવ જેસુ પડિક્કમળમભિહિયં તેયુ। આભોગઓત્તિ બહુસો-અડખમાળે ય નિવ્વિગઈ ॥ ૪૪ ॥ ધાવળ-ડેવળ-સંધરિસ-ગમળ-કિટ્ટા-કુહાવળાઈસુ। ઉવ્કુટ્ટિ-ગીય-છેલિય-જીવરૂયાઈસુ ય ચઉત્થં ॥ ૪૫ ॥ તિવિહોવહિળો વિચ્ચુય-વિસ્સારિયડ્પેહિયાનિવેયળા। નિવ્વીય-પુરિમમેગાસળાઇ, સવ્વમ્મિ ચાયામં ॥ ૪૬ ॥ હારિય-ધો-ઉગ્ગમિયાનિવેયળા દિન્ન-ભોગ-દાળેસુ। આસળ-આયામ-ચઉત્થગાઇ, સવ્વમ્મિ છટ્ટં તું ॥ ૪૭ ॥ મુહળન્તય-રયહરળે ફિડિય નિવ્વીયયં ચઉત્થં ચ। નાસિયહારવિય વા જીએળ ચઉત્થ-છટ્ટાઇ ॥ ૪૮ ॥ કાલડ્ઢાળાઈએ નિવ્વિઙ્ગયં યમળમેવ પરિભોગે। અવિહિ-વિગિચ્છળિયાએ ભત્તાઈળં તુ પુરિમટ્ટં ॥ ૪૯ ॥ પાળસ્સાસંવરળે ભૂમિ-તિ-ગાપેહળે ય નિવ્વિગઈ। સવ્વસ્સાસંવરળે અગહરળ-ભંગે ય પુરિમટ્ટં ॥ ૫૦ ॥ એયં ચિયસામન્નં તવપડિમાડ્ઢિગ્ગહાઇયાળં પિ। નિવ્વીયગાઇ પક્ષિય-પુરિસાઇ-વિભાગઓ નેયં ॥ ૫૧ ॥ ફિડિય સયમુસ્સારિય ભગ્ગે વેગાઇ વન્દળુસ્સગ્ગી। નિવ્વીઙ્ગય-પુરિમેગાસળાઇ, સવ્વેસુ ચાયામં ॥ ૫૨ ॥ અકએસુ ય પુરિમાસળ-આયામં, સવ્વસો ચઉત્થં તુ। પુવ્વમપેહિય-થળિડલ-નિસિ-વોસિરળી દિયા સુવળે ॥ ૫૩ ॥ કોહે બહુદેવસિય આસવકક્કોલગાઇએસું ચ। લસુળાઇસુ પુરિમટ્ટં, તન્નાઈ-બન્ધ-મુયળી ય ॥ ૫૪ ॥ અઙ્ગસિરતળેસુ નિવ્વીઙ્ગયં તુ, સેસ-પળાએસુ પુરિમટ્ટં। અપ્પડિલેહિય-પળાએ આસળયં, તસ-વહે જં ચ ॥ ૫૫ ॥ તવળમળાપુચ્છાએ નિવ્વિસઓ વિરિય-ગૂહળાએ ય। જીએળેક્કાસળયં, સેસય-માયાસુ યમળં તુ ॥ ૫૬ ॥ દપ્પેળં પચ્છિન્દિય-વોરમળે સંકિલટ્ટ-કમ્મે ય। દીહડ્ઢાળાસેવી ગિલાળ-કપ્પાવસાળે ય ॥ ૫૭ ॥ સવ્વોવહિ-કપ્પમ્મિ ય પુરિમત્તા પેહળે ય

॥ શ્રી જીતકલ્પ સૂત્ર ॥

૪

પૂ. સાગરજી મ. સંશોધિત

चरिमाए। चाउम्मासे वरिसे य सोहणं पञ्च-कल्लाणं ॥ ५८ ॥ छेयाइमसहहओ मिउणो परियायगव्वियस्सं वि य। छेयाईए वि तवो जीएण
गणाहिवइणो य ॥ ५९ ॥ जं जं न भणियमिहइ तस्सावत्तीएं दाण-संखेवं। भिन्नाइया य वोच्छं छम्मासन्ताय जीएणं ॥ ६० ॥ भिन्नो
अविसिट्ठोचिय मासो चउरो य छच्च लहु-गुरूया। निव्विय गाई अट्टमभत्तन्तं दाणमेएसिं ॥ ६१ ॥ इय सव्वावत्तीओ तवसो नाउं जहक्कमं
समए। जीएण देज्ज निव्वीइगाइदाणं जहाभिहियं ॥ ६२ ॥ एयं पुण सव्वं चिय पायं सामन्नओ विणिहिट्ठं । दाणं विभागओ पुण
दव्वाइ-विसेसियं जाण ॥ ६३ ॥ दव्वं १ खेत्तं २ कालं ३ भावं ४ पुरिस ५-पडिसेवणाओ ६ य। नाउमियं चिय देज्जा तम्मत्तं हीणमहियं
वा ॥ ६४ ॥ आहाराई दव्वं बलियं सुलहं च नाउमहियं पि। देज्जा हि; दुव्वलं दुल्लहं च नाऊण हीणं पि ॥ ६५ ॥ लुक्खं सीयल-साहारणं
च खेतंमहियं पि सीयम्भि। लुक्खम्भि हीणतरयं, एवं कालि वि तिविहम्भि ॥ ६६ ॥ गिम्ह-सिसिर-वासासुं देज्जऽट्टम-दसम-बारसन्ताई।
नाउं विहिणा नवविह-सुयववहारोवएसेणं ॥ ६७ ॥ हट्ठ-गिलाणा भावम्भि देज्ज हट्ठस्स, न उ गिलाणस्स। जावइयं वा विसहइ, तं देज्ज,
सहेज्ज वा कालं ॥ ६८ ॥ पुरिसा गीयाऽगीया सहाऽ सहा तह सढाऽसढा केई। परिणामाऽपरिणामा अइपरिणामा य वत्थूणं ॥ ६९ ॥ तह
धिइसंघयणो भय-संपन्ना तदुभएण हीणा य। आय-परोभय-नोभय-तरगा तह अन्नतरगा य ॥ ७० ॥ कप्पट्टियादओ वि य चउरो जे
सेयरा समक्खाया। सावेक्खेयर-भेयादओ वि जे ताण पुरिसाणं ॥ ७१ ॥ जो जह-सत्तो बहुतर-गुणो व तस्साहियं पि देज्जाहि। हीणस्स
हीणतरगं, झोसेज्ज व सव्व-हीणस्स ॥ ७२ ॥ एत्थ पुण बहुतरा भिक्खुणो त्ति अकयकरणाणभिगया य। जन्तेण जीयमट्टमभत्तन्तं

॥ श्री जीतकल्प सूत्रं ॥

५

पू. सागरजी म. संशोधित

निव्वियाईयं ॥ ७३ ॥ आउट्टियाइ दप्पप्पमाय-कप्पेहि वा निसेवेज्जा। दव्वं खेत्तं कालं भावं वा सेवओ पुरिसो ॥ ७४ ॥ जं जीयदाणमुत्तं
 एयं पायं पमायसहियस्स। एत्तो च्चिय ठाणन्तरमेगं वट्ठेज्ज दप्पवओ ॥ ७५ ॥ आउट्टियाइ ठाणन्तरं च, सट्ठाणमेव वा देज्जा। कप्पेण
 पडिक्कमणं तदुभयमहवा विणिद्धिद्वं ॥ ७६ ॥ आलोयण-कालम्भि वि संकेस-विसोहि-भावओ नाउं। हीणं वा अहियं वा तम्मत्तं वा वि
 देज्जाहि ॥ ७७ ॥ इति दव्वाइ-बहु-गुणे गुरू-सेवाए य बहुतरं देज्जा। हीणतरे हीणतरं, हीणतरे जाव झोस त्ति ॥ ७८ ॥ झोसिज्जइ सुबहं
 पि हु जीएणऽन्नं तवारिहं वहओ। वेयावच्चकरस्स य दिज्जइ साणुग्गहतरं वा ॥ ७९ ॥ तव-गव्विओ तवस्स य असमत्थो तवमसद्वहन्तो
 य। तवसा य जो न दम्भइ अइपरिणामप्पसंगी य ॥ ८० ॥ सुबहुत्तर-गुण-भंसी छेयावत्तिसु पसज्जमाणो य। पासत्थाई जो, वि य जईण
 पडितप्पिओ बहुसो ॥ ८१ ॥ उक्कोसं तव-भूमिं समईओ सावसेस-चरणो य। छेयं पणगाईयं पावइ जा धरइ परियाओ ॥ ८२ ॥
 आउट्टियाइ पञ्चिन्दिय-घाए, मेहुणे य दप्पेणं। सेसेसुक्कोसाभिव्व-सेवणाईसु तीसुं पि ॥ ८३ ॥ तव-गव्वियाइएसु य मूलुत्तर-दोस-
 वइयर-गएसु। दंसण-चरित्तवन्ते चियत्त-किच्चे य सेहे य ॥ ८४ ॥ अच्चन्तोसन्नेसु य परिलंग-दुगे य मूलकप्पे य। भिव्वुम्भि य
 विहियतवेऽणवट्ठ-पारञ्चियं पत्ते ॥ ८५ ॥ छेएण उ परियाएऽणवट्ठ पारञ्चियावसाणे य। मूलं मूलावत्तिसु बहुसो य पसज्जओ भणियं
 ॥ ८६ ॥ उक्कोसं वाओ वा पउट्ठ-चित्तो वि तेणियं कुणइ। पहरइ जो य स-पक्खे निरवेक्खो धोर-परिणामो ॥ ८७ ॥ अहिसेओ सव्वेसु
 वि बहुसो पारञ्चियावत्तिसु। अणवट्ठप्पावत्तिसु पसज्जमाणो अणेगासु ॥ ८८ ॥ कीरइ अणवट्ठप्पो, सो लिंग १- क्वेत २-कालओ ३-

तवओ ४। लिंगिण दव्व-भावि भणिओ पव्वावणाऽणरिहो ॥ ८९ ॥ अप्पडिविरओसन्नो न भाव-लिंगारिहोऽणवट्ठप्प। जो जत्थ जेण
 दूसइ पडिसिद्धो तत्थ सो खेत्ते ॥ ९० ॥ जत्तियमित्तं कालं, तवसा उ जहन्नएण छम्मासा। संवच्छरमुक्कोसं आसायइ जो जिणाईणं ॥
 ९१ ॥ वासं बारस वासा पडिसेवी, कारणेण सव्वो वि। थोवं थोवतरं वा वहेज्ज, मुञ्चेज्ज वा सव्वं ॥ ९२ ॥ वन्दइ न य वन्दिज्जइ,
 परिहार-तवं सुदुच्चरं चरइ। संवासो से कप्पइ, नालवणाईणि सेसाणि ॥ ९३ ॥ तित्थयर-पवयण-सुयं आयरियं गणहरं महिद्धियं ।
 आसायन्तो बहुसो आभिणिवेसेण पारञ्ची ॥ ९४ ॥ जो य स-लिंगे दुट्ठो कसाय-विस-ए हिं राय-वहगो य। रायग्गमहिसि-पडिसेवओ
 य बहुसो पगासो य ॥ ९५ ॥ थीणब्धि महादोसो अन्नोऽन्नासेवणापसत्तो य। चरिमट्ठाणावत्तिसु बहुसो य पसज्जए जो उ ॥ ९६ ॥ सो
 कीरइ पारञ्चीलिंगओ १-खेत्त २- कालओ ३ तवओ य ४। संपागड-पडिसेवी लिंगाओ थीणगिब्धी य ॥ ९७ ॥ वसहि-निवेसण-
 वाडग-साहि-निओग-पुर-देस-रजाओ। खेत्ताओ पारञ्ची कुल-गण-संघालयाओ वा ॥ ९८ ॥ जत्थुप्पन्नो दोसो उप्पज्जिस्सइ य जत्थ
 नाअणो १ ॥ तत्तो कीरइ खेत्ताओ खेत्त-पारञ्ची ॥ ९९ ॥ जत्तियमेत्तं कालं, तवसा पारञ्चियस्स उ स एव। कालो दुविगप्पस्स वि
 अणवट्ठप्पस्स जोऽभिहिओ ॥ १०० ॥ एगागी खेत्त बहिं कुणइ तवं सुविउलं महासत्तो। अवलोयणमायरिओ पइदिणमेगो कुणइ तस्स
 ॥ १०१ ॥ अणवट्ठप्पो तवसा तव पारञ्ची य दो वि वोच्छिन्ना। चोदस-पुव्वधरम्भी, धरन्ति सेसा उ जा तित्थं ॥ १०२ ॥ इय एस
 जीयकप्पो समासओ सुविहियाणुकम्पाए। कहिओ, देयोऽयं पुण पत्ते सुपरिच्छिय-गुणम्भि ॥ १०३ ॥ इति सिरि-जिणभद-खमासमण-

विरङ्गं जीयञ्चवहार-कण्ठ-सुत्त-सम्पत्तं॥ प्रभु महावीर स्वामीनीपट्ट परंपरानुसार कोटीगण-वैरी शाखा- चान्द्रकुल प्रचंड प्रतिभा संपन्न, वादी विजेता परमोपास्य पू. मुनि श्री झवेरसागरजी म.सा. शिष्य बहुश्रुतोपासक-सैलाना नरेश प्रतिबोधक-देवसूर तपागच्छ-समाचारी संरक्षक-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्य देवेश श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी महाराजा शिष्य प्रौढ़ प्रतापी, सिद्धचक्र आराधक समाज संस्थापक पूज्यपाद आचार्य श्री चन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा. शिष्य चारित्र चूडामणी, हास्यविजेता-मालवोद्धारक महोपाध्याय श्री धर्मसागरजी म.सा. शिष्य आगमविशारद-नमस्कार महामंत्र समाराधक पूज्यपाद पंन्यासप्रवर श्री अभयसागरजी म.सा. शिष्य शासन प्रभावक-नीडरवक्ता पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा. शिष्य परमात्म भक्तिरसभूत पू. आ. श्री जिनचन्द्रसागर सू.म.सा. लघु गुरु भ्राता प्रवचन प्रभावक पू. आ. श्री हेमचन्द्रसागर सू.म. शिष्य पू. गणिवर्य श्री पूर्णचन्द्र सागरजी म.सा. आ आगमिक सूत्र अंगे सं.२०५८/५९/६० वर्ष दरभ्यान संपादन कार्य माटे महेनत करी प्रकाशक दिने पू. सागरजी म. संस्थापित प्रकाशन कार्यवाहक जैनानंद पुस्तकालय सुरत द्वारा प्रकाशित करेल छे.

प्रशस्ति

८

संपादक श्री

